

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 92/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Michal Bizoň, LL.M., proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 402/2020-29 z 28. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 402/2020-29 z 28. januára 2021 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **707,45 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 17. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“) po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 402/2020-29 z 28. januára 2021 (ďalej aj „prvý nález“), ktorý nadobudol právoplatnosť 9. februára 2021. Navrhuje prikázať najvyššiemu súdu konať v jeho veci bez zbytočných prietáhov a priznať mu finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 92/2022-11 zo 17. februára 2022 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z predložených dokumentov vyplýva, že sťažovateľ bol obžalovaný zo zločinu machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchatel'stvom podľa § 20 k § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) v jednočinnom súbehu s obzvlášť závažným zločinom zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona a s obzvlášť závažným zločinom porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a ods. 4 písm. a) Trestného zákona. Označené trestné činy mal sťažovateľ spáchať ako [REDAKOVANÉ] v rámci tzv. nástenkového tendra. Sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu č. k. Pk-2 T 24/2016-6001 z 18. októbra 2017 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 5 To 2/2018 z 15. novembra 2018 odsúdený na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že najvyšší súd ani po náleze ústavného súdu č. k. III. ÚS 402/2020-29 z 28. januára 2021 a príkaze ústavného súdu konať v jeho veci bez zbytočných prietáhov v jeho veci nekoná a tento príkaz nerešpektuje.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

5. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení ústavnému súdu poukázal na skutočnosť, že jeho rozhodovanie sa týka sťažovateľom podaného dovolania v trestnej veci, teda rozhodovania o mimoriadnom

opravnom prostriedku, preto sa naň záruky čl. 6 ods. 1 dohovoru nevzťahujú. O trestnom obvinení proti sťažovateľovi už totiž bolo právoplatne rozhodnuté.

6. O sťažovateľom podanom dovolaní bolo navyše potrebné rozhodnúť v 5-člennom senáte, čo v spojení s vyhláseným núdzovým stavom a karanténou jednotlivých sudcov bránilo rozhodnutiu vo veci. Okrem toho, sudcovia sa v režime opatrení na zabránenie šírenia COVID-19 sústredili na prácu v 3-členných senátoch, ktoré rozhodujú o väzbe a taktiež ako odvolacie senáty o odvolaniach vo veci viny a trestu, teda vo veciach s vyššou prioritou z pohľadu rýchlosti rozhodovania.

7. Predmetná vec sa navyše týka tzv. nástenkového tendra a verejné pojednávanie v tejto veci vzbudzuje záujem novinárskej obce a verejnosti, na čo je potrebné prihliadať pri určení termínu verejného pojednávania.

8. Zasadnutie 5-členného senátu bolo komplikované aj dovolenkami sudcov a verejnosti známym poddimenzovaním trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

9. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

10. Najvyšší súd ospravedlnil nemožnosť predloženia príslušného súdneho spisu termínom verejného zasadnutia 24. marca 2022. Z repliky sťažovateľa vyplýva, že na tomto verejnom zasadnutí najvyšší súd o ním podanom dovolaní meritórne rozhodol.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Sťažovateľ vo svojej replike poukázal na skutočnosť, že k nariadeniu verejného zasadnutia v jeho veci došlo až po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Navyše, podanie ústavnej sťažnosti sa mu „*vypomstilo*“, pretože najvyšší súd jeho dovolanie následne „*expresne*“ zamietol.

12. Ako relevantný faktor nemožno podľa sťažovateľa zohľadniť záujem účasti verejnosti na verejnom zasadnutí.

13. Navyše, jeho vec (dovolanie proti rozhodnutiu o vine a treste, pozn.) v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení účinnom od 27. novembra 2021 nemožno považovať za vec, ktorá „*znesie odklad*“, pretože ústavný súd už vydal príkaz najvyššiemu súdu konať v jeho veci bez zbytočných prieťahov.

III.3. Ústne pojednávanie:

14. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) môže ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti upustiť od ústneho pojednávania, ak je na základe podaní účastníkov a spisov predložených ústavnému súdu zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

15. Ústavný súd po oboznámení sa s predloženými dokumentmi dospel v tejto veci k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Vzhľadom na uvedené podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti prvého nálezu ústavného súdu, ktorým bolo vyslovené porušenie týchto jeho práv.

17. Ústavný súd konštatuje, že v tejto veci nie je potrebné vyčkať na predloženie súdneho spisu najvyšším súdom, a to vzhľadom na obsah predložených dokumentov, fázu konania v trestnej veci sťažovateľa a napokon aj na to, že priebeh napadnutého konania po právoplatnosti prvého nálezu nie je medzi sťažovateľom a najvyšším súdom sporný.

18. Pred samotným posúdením dôvodnosti tejto ústavnej sťažnosti považuje ústavný súd za potrebné reagovať na námietku najvyššieho súdu spochybňujúcu aplikáciu čl. 6 ods. 1 dohovoru v tejto veci.

19. Z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že záruky podľa označeného článku sa v zásade aplikujú aj na dovolacie konanie (rozsudok Veľkej komory vo veci Meftah a ďalší proti Francúzsku z 26. 7. 2002, sťažnosti č. 32911/96, č. 35237/97 a č. 34595/97, bod 40), ak takéto konanie predstavuje ďalší stupeň trestného konania a jeho výsledok môže byť pre dotknutú osobu rozhodujúci. Za takéto konanie je potrebné považovať aj dovolacie konanie v trestnej veci, čo napokon dokazuje aj prvý nález v tejto veci, ktorým ústavný súd vyslovil aj porušenie práva sťažovateľa na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Ústavný súd nevidel žiaden dôvod odkloniť sa od uvedených právnych záverov, a preto postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti prvého nálezu preskúma aj s ohľadom na záruky čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Ústavný súd k samotným okolnostiam tejto veci konštatuje, že od právoplatnosti prvého nálezu (9. februára 2021), ktorým ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľa (24. marca 2022) uplynulo obdobie vyše jedného roka.

22. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prieťahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

23. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ústavný súd už v prvom náleze konštatoval, že trestné konanie vo veci sťažovateľa možno považovať za zložitejšie, a to s ohľadom na spáchanú trestnú činnosť i počet obvinených.

24. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľa po právoplatnosti prvého nálezu ústavný súd konštatuje, že z predložených dokumentov nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na jeho ťarchu. Ani samotný najvyšší súd nepredniesol v tomto smere žiadne tvrdenie v neprospech sťažovateľa.

25. K samotnému postupu najvyššieho súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti nálezu č. k. III. ÚS 402/2020 z 28. januára 2021 možno konštatovať, že tento bol poznačený nečinnosťou v trvaní jedného roka.

26. V tejto situácii je zo strany ústavného súdu potrebné preskúmať tvrdenia najvyššieho súdu, ktoré na ospravedlnenie tejto nečinnosti predniesol.

27. Pokiaľ najvyšší súd poukázal na nedostatočné personálne obsadenie, ústavný súd konštatuje, že dlhodobé problémy s poddimenzovaním trestnoprávneho kolégia nemôžu ísť na ťarchu či škodu sťažovateľa. Je úlohou Slovenskej republiky ako zmluvnej strany dohovoru zabezpečiť vnútroštátny súdny systém tak, aby napĺňal požiadavky, ktoré z dohovoru vyplývajú. Náhle a dočasné poddimenzovanie, ktoré je konštruktívne riešené, možno ospravedlniť. Dlhodobé nedostatočné personálne obsadenie súdov a s ním spojené dôsledky však musí znášať štát a jeho príslušné orgány. Rovnako ani dovolenky sudcov v zásade nepredstavujú dôvod, ktorý by takúto dlhú nečinnosť mohol relevantným spôsobom ospravedlniť, už vôbec nie v uvedenom rozsahu, resp. trvaní (porov. I. ÚS 423/2020 a tam citovanú judikatúru).

28. Ani záujem verejnosti (novinárskej obce) zúčastniť sa na verejnom zasadnutí nemôže podľa názoru ústavného súdu prevážiť nad základným právom sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov, resp. jeho právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Prvoradou úlohou najvyššieho súdu je rozhodnúť v danej veci. Ak nie je možné zabezpečiť či umožniť účasť verejnosti (novinárov) na verejnom pojednávaní, všeobecný súd nemôže (zbytočne) na škodu obvineného či odsúdeného vyčkávať, kým takáto prekážka odpadne. Kontrola súdnej moci novinármi ako „strážnymi psami“ demokracie nie je nevyhnutne zabezpečená len osobnou účasťou na verejnom zasadnutí (v dovolacom konaní).

29. Ústavný súd musí na druhej strane uznať relevanciu tvrdenia najvyššieho súdu o komplikácii s nariadením verejného pojednávania v čase platnosti opatrení na zabránenie šírenia COVID-19 a tvrdenia o predĺžení konania kvôli karanténe zákonných súdov. Ústavný súd musí podobne prihliadnuť aj na potrebu zabezpečiť plynulé rozhodovanie v 3-členných senátoch najvyššieho súdu, ktoré okrem väzby rozhodujú aj o odvolaniach vo veciach viny a trestu.

30. Uvedené skutočnosti podľa ústavného súdu sčasti ospravedlňujú dĺžku napadnutého konania po právoplatnosti prvého nálezu ústavného súdu, avšak nemôžu pokryť celé rozhodné obdobie (nečinnosť v trvaní jedného roka) v situácii, keď ústavný súd v napadnutom konaní vydal príkaz konať bez zbytočných prieťahov. Navyše, tento príkaz bol vydaný v čase, keď dovolacie konanie trvalo už 2 roky.

31. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 402/2020 z 28. januára 2021 (bod 1 výroku tohto nálezú).

V.

Finančné zadost'učinenie

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde]. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012).

33. Sťažovateľ navrhol priznať mu finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur, čo odôvodnil rokmi trvajúcim pocitom bezmocnosti a frustrácie. Priznanie finančného zadost'učinenie by podľa názoru sťažovateľa pôsobilo preventívne vo vzťahu k najvyššiemu súdu, aby tento vo všeobecnosti rešpektoval príkaz ústavného súdu konať v tej-ktorej veci bez zbytočných prietáhov.

34. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti tejto veci (dĺžka posudzovanej časti trestného konania, jeho fáza po právoplatnosti rozhodnutí o vine a treste sťažovateľa, ako aj dôvody uvedené najvyšším súdom – pozri bod 29 tohto nálezú) dospel k záveru, že vyslovenie porušenia práv sťažovateľa predstavuje dostatočné zadost'učinenie. Návrhu na priznanie finančného zadost'učinenia preto nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezú).

VI.

Trovy konania

35. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 707,45 eur.

36. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

37. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby v roku 2022 (replika k vyjadreniu najvyššieho súdu), čo predstavuje sumu 589,54 eur. Túto sumu bolo potrebné navýšiť o daň z pridanej hodnoty na 707,45 eur, keďže právny zástupca sťažovateľa je platcom tejto dane.

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového

poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 6. apríla 2022

Miloš Maďar
predseda senátu